

Torvaji Lászlóné

Laudáció

Ifj. Sapszon Ferenc akadémiai székfoglalójához (2014. szeptember 26.)

Fenséges látvány a magasba emelkedő hegy. Messzire látszik, dacol az idővel, s egyben jelkép is. Jelképe a lelki-szellemi magaslatoknak. Ilyen magaslatra ívelő pályát futott be ifj. Sapszon Ferenc Liszt-díjas karnagy is, a „Magyar Örökség” díjjal kitüntetett Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola megálmodója, létrehozója és jelenleg is művészeti vezetője.

Figyelemreméltó emberekkel kapcsolatban önkéntelenül is felvetődik a kérdés: hogy jutott el idáig? Hogy történt, hogy csinálta? A következőkben megpróbálom összeszedni erről való ismereteimet.

Kiváló zenei képességeit, a zene szeretetét, érzékenységét születésével hozta magával, mintegy szülői örökségként. Ez az örökség hamar életre kelt benne: a zenével való kapcsolata már gyermekkorában tevékenyvé vált. Mindazonáltal tudatos életvitele első gimnazista korában kezdődött. Ennek első szakaszában, tanulóévei során két dolog volt meghatározó az életében: egyrészt a maradandó emlékű és iránymutató találkozások különböző emberekkel és témákkal, másrészt a minden képzeletet felülmúló éhség a tanulásra.

Csak kiragadott példaként említve: nagy hatással volt rá a Mária-utcai plébániai közösség, aminek révén megismerkedett kiváló nevelőkkel. Az ő hatásukra elkezdte érdekelni, hogy is lehet valakit mélyebben megszólítani, hogy is lehet valakit emberi környezetébe beilleszteni. Mivel rövid időn belül a közösség vezetője lett, rögtön gyakorlati feladattá is vált számára a dolog.

Ezzel a zene mellett megjelent életének másik nagy vonulata: az embernevelés témaköre, a pedagógia.

Tanulási éhségére pedig jellemző volt, hogy nem maradt meg a hivatalos tananyagok keretei között, hanem egyszerűen mindent meg akart tanulni, amit csak elért. Különösen zeneakadémiai éveiben volt ez erőteljes. Korántsem csak azoktól tanult, akik „hivatalból” foglalkoztak vele, hanem saját szorgalmából eljárta más kiválóságok óráira, előadásaira, foglalkozásaira. Saját szavaival élve: *„Ahol úgy éreztem, fontos dologról van szó, oda elmentem és figyeltem”*.

Tudatos életvitelének második szakasza a tanulmányi éveket követő gyakorlati időszak volt, a Kosciuszko Tádé utcai ének-zenei általános iskolában. Itt történt a „leszállás a földre”, a tökéletlenségekkel, hiányosságokkal való találkozás és ezek megoldásának rögzös útját is itt járta végig. Alapvető problémák voltak ezek: szemléletbeli, értékrendi, módszertani problémák, amik közepette a cél, a feladat és a módszer megfogalmazásával is gond volt. Itt lett a tanult pedagógiából gyakorlati pedagógia, az emberek megszólításának és formálásának izgalmas tanulmányaiból pedig élő, zsibongó gyerekek még izgalmasabb élő megszólítása és formálása. Ez volt a műhelye a megálmodott pedagógia elemek kipróbálásának. Kezdett kialakulni, mi minden kell hozzá. S mivel ez a „mi minden” szédületes méretűvé vált, be kellett látni, hogy abban az iskolában nem megy. Ekkor – már a nyolcvanas években – fogalmazódott meg benne, hogy teljesen új típusú iskolát kell létrehozni ahhoz, hogy testet öltjön, ami benne él. És ő nekivágott. Igaz, az első tanév csak három osztállyal indult 1988-ban egy iskolaudvaron lévő fabarakkban, de megkockáztatom, hogy a hőskor nagyszerűségéhez a kezdeti nyomorúság is hozzátartozik. Annak megélése, hogy ez sincs, az sincs, amaz sincs, de mégis csináljuk és megy a dolog.

Amikor manapság kimondjuk azt, hogy „az ifj. Sapszon Ferenc által megálmodott iskola”, már tudjuk, hogy ebben a kifejezésben az „álom” csak romantikus szóhasználat. Valójában töretlen útról van itt szó a kezdeti ötlettől kezdve az egyre részletesebb elképzeléseken át a ma előttünk álló élő valóságig. Ennek az első tanév óta eltelt 26

esztendő adja bizonyosságát. Ezalatt az elképzelések elvekké szilárdultak, az elvek feloldódtak a mindennapi gyakorlatban, az iskola évről évre sok kiváló fiatalot adott a nemzetnek és vissza környezetének, kórusművészete pedig Európa határain is túlterjedő hírré tett szert. Mi még több: léte önfenntartóvá vált, mivel már végzett növendékei is tanítanak benne.

Íme az életút, ami oda vezetett, hogy ifj. Sapszon Ferencet most itt, ebben a körben köszönhetjük. Visszatekinthetünk arra, miként járta ennek szakaszait, hogyan fogadta a lehetőségeket és az akadályokat, hogy élte meg sikereit és kudarcait, mire használta képességeit, hogy viszonyult a nála kisebbekhez és a nála nagyobbakhoz és mi volt az erőforrása. Miért is érdemes ezekre visszatekinteni? Hát azért, mert az eredmény nagyszerű, és a nemes dolgokért lelkesedők számára élmény ezeket megismerni. Aztán azért is, mert elgondolkodhatunk rajta, mit lehet tőle megtanulni.

Nos, mindenekelőtt tudta hittel munkálni kitűzött céljait – talán mert tudatosan nemes célokat jelölt meg magának. Az általa megálmodott kórusiskolával kapcsolatban például többszörös ellenszélben hajózott, mert az állam sem tekintette édes gyermekének, irigyeivel is meg kellett küzdenie. Azt hiszem, ennek ellenére sohasem vetődött fel benne, hogy ezek miatt föladja.

Amikor körülményei visszaszorították, el tudta fogadni a szűkebb kereteket s igyekezett azokban is kiteljesedni, tudta türelemmel várni a kibontakozást.

Érdemes megemlékezni teljesség-igényéről, ami például tanulóéveiben a minden megszerezhető tudás megismerésére-akarásiában nyilvánult meg, a célegyenesben pedig a Kórusiskola létrehozásában.

Végül, de nem utolsósorban tudott – mert szentelt rá időt – személyes emberi támasza is lenni tanítványainak. Olyannyira, hogy bár igazán nem nagyon kímélte őket, azok mégis szeretettel és bizalommal vették körül – talán bizony éppen a következetes és főleg eredményes szigorúsága miatt. Azt hiszem, sajátos külön laudációt lehetne összeállítani tanítványai utólag kifejezett köszönő soraiból.

Mindezen túlmenően úgy gondolom, kezdettől áldás is volt a küldetésén. Mindig alkalmas időben találkozott éppen jókor jött lehetőségekkel és éppen befogadható feladatokkal. Ezek utólag visszanézve mintegy szerves egymásutánba álltak és még a negatív hatásoknak is megvolt a szerepük abban, hogy ő maga a pályán azok által is előbbre lépjen. Véletleneknek nincs ilyen kivétel nélküli, hosszú és céltudatos sorozatuk. Az áldás aztán kiteljesedett az életműben: ifj. Sapszon Ferenc zenepedagógiai csodapalotát épített, ami folyamatos tápláló forrása lett nemzeti zenekultúránknak, zeneoktatásunknak, egyszersmind műhelye a „teljes ember” nevelésének, felhasználva hozzá a közösségi nevelés gazdag zenei eszköztárát.

Ha mármost elgondolkodunk azon, mit adott az élet és mit adott ifj. Sapszon Ferenc az eredményhez, gondoljunk a talentumokról való tanításra. Küldetésszerűen nagy talentumát készen kapta. Az azonban, hogy ezt a talentumot maradéktalanul befektette, és pedig életre szólóan rátéve minden idejét, energiáját, hitét, egész lényét, az már az ő műve volt. Azzal lehelt életet a lehetőségbe, hogy át tudta magát adni neki, azonosulni tudott vele. Az életmű mellett ezt is fontosnak látom ifj. Sapszon Ferenc életútjában: a hittel bejárt életutat.

Legyen neki tisztelet mindkettőért.